
[2022-9-RE](#)

Causa 2022-9-RE

(Rubio García c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 92-2022. Recurs d'empara

Sentència del 12 de maig del 2022

BOPA núm. 60, del 18 de maig del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 2 de març del 2022, per la representació processal del Sr. Daniel Rubio García, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 28 de gener del 2022, dictat pel Tribunal de Corts, i contra l'aute del 16 de febrer del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut, a la defensa i al recurs en matèria penal, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada i que declari la vulneració dels drets esmentats; també sol·licita que s'oficiï a la Sala Penal amb la finalitat que indiqui aquelles resolucions en què ha admès a tràmit recursos d'apel·lació malgrat no estar legalment facultada, on ha resultat en relació amb llibertats condicionals, semilibertats o qualsevol modificació en l'execució de les penes i/o beneficis penitenciaris;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 15 de març del 2022 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 4 d'abril del 2022, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 27 de juliol del 2020, el Tribunal de Corts va condemnar el Sr. Daniel Rubio García a la pena de 2 anys de presó i al pagament d'una multa de 10.000,00 € com a còmplice en la comissió d'un delictes major d'importació de marihuana.

1.2. Atès que es podia acollir al règim de semilibertat a partir del 21 de gener del 2022, la representació processal del recurrent va sol·licitar al Tribunal de Corts l'aplicació d'aquesta semilibertat, així com la dels beneficis penitenciaris a raó de 2,5 dies per mes de presó complert.

1.3. El 28 de gener del 2022, el Tribunal de Corts va dictar un aute en què decidia atorgar l'aplicació del benefici de reducció de pena d'únicament 1,5 dies per mes de presó complert, denegant la petició de semilibertat, ja que el recurrent havia estat objecte d'un expedient disciplinari per una falta molt greu, expedient que encara estava pendent de resolució i ferma.

1.4. La representació processal del recurrent va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 16 de febrer del 2022, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va acordar, mitjançant aute, inadmetre a tràmit aquest recurs.

1.5. El 2 de març del 2022, la representació processal del Sr. Daniel Rubio García va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 28 de gener del 2022, dictat pel Tribunal de Corts, i contra l'aute del 16 de febrer del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent en empara delimita diferents vulneracions dels drets fonamentals en relació amb l'aute del Tribunal de Corts del 28 de gener del 2022 i en relació amb la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia del 16 de febrer del mateix any.

- Quant a l'aute del Tribunal de Corts refereix que la seva bona conducta ve acreditada per tres informes del director del Centre Penitenciari, mentre que el Tribunal de Corts fonamenta la seva decisió en un expedient disciplinari per una falta molt greu que no és ferma, ni acredita res. Assenyala que no és possible que si el director del Centre Penitenciari, que coneix l'expedient, avala la reducció de pena per bona conducta, el Ministeri Fiscal i el Tribunal de Corts no ho acceptin.

Indica que cap autoritat, ni cap magistrat, ni cap fiscal, l'han visitat o han mantingut una entrevista amb ell, de manera que no han complert les disposicions establertes a l'article 211 del Codi de procediment penal.

- De conformitat amb allò que s'ha exposat, entén que l'aute del Tribunal de Corts impugnat: vulnera el dret a la presumpció d'innocència, ja que la sanció de l'expedient disciplinari ni és ferma ni s'ha executat, afegint que la sanció es troba suspesa fins a l'obtenció d'una resolució judicial ferma;

vulnera el dret a una decisió fonamentada en Dret, en no poder conèixer el motiu pel qual un informe negatiu pesa més que tres informes del director del Centre Penitenciari en relació amb la seva bona conducta; vulnera els drets a un procés degut i a la defensa, ja que s'ha decidit *inaudita parte* no atorgar els 2,5 dies de benefici penitenciari per mes; vulnera el dret a la llibertat, ja que, a conseqüència dels fets anteriors, s'ha vist privat de llibertat, i s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció, perquè cal preguntar-se de què serveix recórrer un procediment sancionador si els efectes negatius s'apliquen igualment.

- En relació amb l'aute de la Sala Penal, assenyala que els articles 209 i 234 del Codi de procediment penal estableixen que no es pot interposar recurs contra les resolucions relatives als beneficis penitenciaris i a la semillibertat. Segons el seu parer, la no admissió a tràmit del recurs d'apel·lació en aquestes matèries vulnera el dret al recurs en matèria penal, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada i que declari la vulneració dels drets esmentats; també sol·licita que s'oficiï a la Sala Penal amb la finalitat que indiqui aquelles resolucions en què ha admès a tràmit recursos d'apel·lació malgrat no estar legalment facultada, on ha resolt recursos en relació amb llibertats condicionals, semillibertats o qualsevol modificació en l'execució de les penes i/o beneficis penitenciaris.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Penal cita l'article 209 del Codi de procediment penal que estableix que no es pot interposar un recurs contra les resolucions acordades per bona conducta i col·laboració del pres en les activitats del Centre Penitenciari.

- I, exposa que la impossibilitat de recórrer els pronunciaments en matèria de reducció de la pena no vulnera el dret al recurs en matèria penal, previst a l'article 10.2 de la Constitució, ja que el contingut essencial del dret al recurs en l'àmbit penal permet poder recórrer les sentències condemnatòries i no qualsevol altra resolució que es dicti en el curs del procediment, respecte a les quals el legislador pot decidir si estableix o no la possibilitat d'apel·lació. Cita en aquest sentit la sentència del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-31-RE, i, l'aute del 7 de setembre del 2012, recaigut en la causa 2012-14-RE).

- Per aquests motius, acorda inadmetre a tràmit el recurs d'apel·lació interposat pel recurrent.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer terme, el Ministeri Fiscal destaca que l'atorgament o no de beneficis penitenciaris és una qüestió de simple legalitat ordinària i que no es pot pretendre que el Tribunal Constitucional actuï com a una tercera instància, sota el pretext de vulneració de drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució. El cànon de constitucionalitat, reiterat pel Tribunal Constitucional, exigeix que la solució assolida per la jurisdicció ordinària sigui arbitrària, absurda, mancada de la més mínima lògica, contrària a la *communis opinio* o al sentir unànim de la comunitat jurídica, o resulti òrfena de qualsevol tipus de fonament jurídic (veg. l'aute del 7 d'abril del 2016, recaigut en la causa 2016-4-RE, i, l'aute del 23 de març del 2017, recaigut en la causa 2017-4-RE).

- En segon terme, addueix que la resolució del Tribunal de Corts impugnada no es pot tatxar

d'arbitrària, d'absurda o de contrària a la raó. En matèria de beneficis penitenciaris s'ha de partir del fet que aquests només procedeixen si es prova una bona conducta, la qual ha de ser irreprotxable per merèixer la reducció completa, de manera que no es tracta de cap sanció, sinó de l'atorgament o no d'un benefici penitenciar. Des d'aquesta òptica, no s'ha produït cap vulneració de la presumpció d'innocència, ja que no s'afirma la responsabilitat disciplinària del recurrent, sinó que solament es constata l'existència d'un expedient, fet que no permet acreditar una bona conducta qualificable d'excel·lent. L'opinió del director del Centre Penitenciar és rellevant, però no és més que un criteri valoratiu que no té caire vinculant en relació amb el tribunal competent ni amb el Ministeri Fiscal.

- Quant al dret a la llibertat, aquest tampoc s'ha vist infringit perquè, d'una banda, la llibertat del recurrent s'ha vist limitada per una condemna ferma i, d'altra banda, precisa que l'obtenció dels beneficis penitenciaris no és automàtica: s'ha de provar una bona conducta, la qual ha de ser valorada o constatada pel tribunal competent.

- Respecte dels drets a un procés degut i a la defensa, el Ministeri Fiscal considera que els tribunals no han resolt *inaudita parte*, sinó que, precisament, els beneficis penitenciaris van ser demanats pel recurrent en empara, el qual va al·legar allò que va considerar convenient. Per tant, el procediment s'ha respectat escrupolosament. Afegeix que aquest Ministeri Fiscal compleix regularment les seves obligacions de vigilància penitenciària, sent les afirmacions del recurrent gratuïtes.

- Finalment, en relació amb el dret a la doble instància, assevera que el contingut d'aquest dret és poder recórrer les sentències condemnatòries o absolutòries, però no qualsevol resolució que es dicti en un procés penal, respecte de les quals el dret al recurs és de configuració legal, com resurt de la jurisprudència del Tribunal Constitucional (veg. la sentència del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-31-RE, i, l'aute del 7 de setembre del 2012, recaigut en la causa 2012-14-RE).

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i que no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. Com a qüestió prèvia, s'ha de posar en relleu que l'article 86 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional estableix que l'objecte del recurs d'empara és la resolució judicial ferma del Tribunal Superior de Justícia. No obstant això, en aquest cas s'impugnen, d'una banda, la decisió de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia per la vulneració del dret al recurs en matèria penal i, d'altra banda, la resolució del Tribunal de Corts per les eventuais vulneracions indicades en el recurs d'empara, resolució que haurà de ser també analitzada en virtut de la inadmissió a tràmit del recurs d'apel·lació adoptat per la Sala Penal.

3.3. Quant al motiu que fonamenta el recurs d'empara contra l'aute de la Sala Penal del 16 de febrer del 2022, aquest ha de ser desestimat.

En efecte, el recurrent addueix la vulneració del dret al recurs en matèria penal, però en fer-ho, desconeix la reiterada jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional, segons la qual el dret al recurs en matèria penal (article 10.2 de la Constitució) presenta com a contingut el dret de poder recórrer les sentències condemnatòries en els processos penals, mentre que, en relació amb altres

resolucions dictades en el procés penal, serà la legislació penal i la processal penal aquelles que poden preveure o no el recurs (veg. en aquest sentit la sentència del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-31-RE, i, l'aute del 7 de setembre del 2012, recaigut en la causa 2012-14-RE). En aquest cas, de l'article 209.3 del Codi de procediment penal se'n desprèn que les resolucions que decideixen sobre la reducció de la pena per bona conducta i col·laboració del pres en les activitats del Centre no són recurribles.

3.4. Respecte de l'aute del Tribunal de Corts del 28 de gener del 2022, el recurrent entén, en primer terme, que es vulnera el dret a la presumpció d'innocència, ja que la sanció de l'expedient disciplinari ni és ferma ni s'ha executat, afegint que la sanció es troba suspesa fins a l'obtenció d'una resolució judicial ferma.

Sobre la presumpció d'innocència, aquest Tribunal Constitucional ha declarat que el seu contingut nuclear el constitueix l'existència o no de prova de càrrec per poder condemnar, de manera que el bé constitucionalment protegit és que ningú pot ser condemnat sense prova de càrrec suficient, valorada de manera raonable i practicada amb totes les garanties (veg. la sentència del 13 de març del 2014, recaiguda en la causa 2013-45-RE). I també ha establert, de manera contundent, que "*No ens correspon, en canvi, revisar la valoració que d'aquesta prova hagi fet el jutjador, la decisió sobre l'existència de la pertinença i la valoració de les proves són qüestions de legalitat en les quals aquest Tribunal no pot entrar, llevat que el procés d'inferència que comporta tota valoració tingui fractures lògiques evidents que converteixin les conclusions i el raonament que les sustenta en arbitrari, per absurd, incoherent o il·lògic*" (sentència del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-38-RE).

Des d'aquesta òptica, la decisió sobre l'atorgament o la denegació d'un benefici penitenciari no es pot concebre com a una sanció o una condemna, sinó que aquest benefici és procedent si el pres acredita la seva bona conducta i la seva col·laboració amb les activitats del Centre Penitenciari, de manera que en aquest cas el tribunal competent pot reduir la pena.

D'altra banda, el Tribunal de Corts no ha determinat en cap moment la responsabilitat disciplinària del pres respecte de la sanció dictada en el si d'un expedient disciplinari, actualment recorregut, sinó que solament ha procedit a valorar aquest fet als efectes d'apreciar o no la bona conducta al·legada pel recurrent.

Però, és clar que la desestimació de la reducció demanada no es pot concebre com a una condemna penal als efectes de gaudir de la presumpció d'innocència, de manera que aquest motiu ha de ser refusat.

3.5. Aquest Tribunal Constitucional s'ha pronunciat en reiterades vegades sobre el deure de motivació (veg. per ex. la sentència del 2 d'abril del 2012, recaiguda en la causa 2011-37-RE, la sentència del 12 d'octubre del 2018, recaiguda en la causa 2018-21-RE, la sentència del 9 de setembre del 2019, recaiguda en la causa 2019-34-RE, i, l'aute del 16 de novembre del 2020, recaigut en la causa 2020-68-RE).

La doctrina del Tribunal Constitucional ha estat constant en destacar que el deure de motivar les resolucions judicials, no només present a l'article 10, sinó també a l'article 86.2 de la Constitució ("*2. En tot cas, les sentències seran motivades, fonamentades en l'ordenament jurídic i notificades fefaentment*"), deriva de la necessitat que els jutges expliquin el raonament emprat per tal que els justiciables puguin entendre els motius pels quals les seves pretensions han estat totalment o parcialment rebutjades.

La motivació és una conseqüència de la bona administració de Justícia (veg. la sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans recaiguda en la causa *García Ruiz c/ Espanya*, GC núm. 30544/96, del 21 de gener de 1999, §26), alhora que requereix que es recolzi en criteris objectius derivats del dret. A més, i no es pot oblidar, la motivació de les resolucions judicials i, per tant, l'explicitació de l'aparell argumentari per acollir o refusar les pretensions de les parts és aquell que possibilita que els tribunals superiors, els quals han de resoldre els recursos contra les resolucions judicials, puguin conèixer les raons en què s'ha fonamentat l'òrgan judicial *a quo* en la seva resolució.

Per últim, però no menys important, el Tribunal Europeu dels Drets Humans ha assenyalat que la motivació ha de contenir una exigència de rigor i de qualitat. I, en aquest sentit, s'han equiparat a les denegacions de justícia aquelles fonamentacions estàndards, esquelètiques o vagues (veg. la sentència recaiguda en la causa *Georgiadis c/ Grècia*, núm. 21522/93, del 29 de maig de 1997, §42-43, i la sentència recaiguda en la causa *Higgins c/ França*, núm. 134/1996/753/952, del 19 de febrer de 1998, §42-43).

El cànon de constitucionalitat respecte de la valoració de la prova consisteix en establir que aquesta correspon a la jurisdicció ordinària, excepte els casos en què estan implicats els drets fonamentals substantius i que aquesta qüestió assoleix relleu constitucional i pot ser analitzada pel Tribunal Constitucional en els casos en els quals la valoració no estigui motivada, incorri en una errada patent o manifesta o la valoració sigui il·lògica o jurídicament no raonable (entre d'altres, veg. l'aute del 16 de novembre del 2020, recaigut en la causa 2020-68-RE, i, l'aute del 5 de maig del 2014, recaigut en la causa 2014-7-RE).

3.6. En aquesta causa, el recurrent considera que en no poder conèixer el motiu pel qual un informe negatiu pesa més que tres informes del director del Centre Penitenciari en relació amb la seva bona conducta, s'ha infringit el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

La part recurrent va sol·licitar la seva reducció de pena de 2,5 dies per mes complert, tanmateix, el Tribunal de Corts només li en va concedir 1,5 per mes i no va donar lloc a la seva petició de semillibertat, perquè encara no havia complert les dues terceres parts de la pena privativa de llibertat.

El cànon de constitucionalitat en matèria de l'obtenció d'una decisió fonamentada en Dret determina que el Tribunal Constitucional només pot considerar que s'ha produït aquest dèficit quan la resolució judicial dictada es fonamenta en arguments o en una valoració probatòria absurda, contrària a la lògica o a la raó o amb errades materials patents.

En aquest cas, el Tribunal de Corts per poder pronunciar-se sobre la reducció de pena va valorar l'emissió dels informes favorables del director del Centre Penitenciari, però també va tenir en compte que el pres va ser objecte d'un expedient disciplinari per una falta molt greu, fet que va considerar com a no acreditatiu de la seva bona conducta als efectes d'obtenir la màxima reducció de pena possible, però permetent, no obstant això, una reducció de pena menor, valorant així mateix el parer del Ministeri Fiscal contingut en el seu informe. I, en aquest àmbit, la conclusió que la conducta del recurrent no és mereixedora de la màxima reducció i, per tant, de la semillibertat, no s'aprecia com a contrària a la lògica, ni a la raó, ni tampoc és absurda o inversemblant, de manera que s'ha de desestimar la vulneració del dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret, ni l'eventual vulneració del dret a la llibertat del recurrent (article 9 de la Constitució), ja que la reducció parcial de la pena en lloc d'aquella que va ser demanada pel recurrent està fonamentada, sense que sigui

procedent el règim de semilibertat, en no complir-se les dues terceres parts de la condemna imposada.

D'altra banda, cas de concórrer l'al·legada manca de visites efectuades al pres pel Tribunal de Corts o pel Ministeri Fiscal, aquest fet no provocaria que la decisió no estès fonamentada en Dret, quan aquesta no es revela com a contrària a la raó o a la lògica o com a inversemblant.

3.7. I, en darrer terme, convé examinar les al·legacions del recurrent, segons les quals s'haurien vulnerat els seus drets a un procés degut i a la defensa, ja que s'hauria resolt *inaudita parte* el no atorgament dels 2,5 dies de benefici penitenciari per mes, i s'hauria vulnerat el seu dret a la jurisdicció, perquè tot i haver recorregut el procediment sancionador, s'haurien tingut en compte els seus efectes negatius.

Respecte a aquesta qüestió cal considerar que tampoc existeix cap menyscapse als drets esmentats, ja que, una vegada efectuada la petició de reducció de la pena i de semilibertat, es va seguir el procediment que disciplina l'article 209 del Codi de procediment penal, i, després de rebre el darrer informe del director del Centre Penitenciari i el del Ministeri Fiscal, el Tribunal de Corts va resoldre atorgar una reducció de pena inferior a la demanada, sense que existeixi la previsió d'un tràmit de rèplica als informes evacuats, com pretén el recurrent, i sense que es pugui entendre que el Tribunal de Corts ha actuat *inaudita parte*, quan s'ha cenyit a resoldre la petició efectuada per la part recurrent en empara, sense que les seves possibilitats i els seus mitjans de defensa s'hagin vist limitats o reduïts.

Així mateix, cal refusar també la vulneració que es denuncia del dret a la jurisdicció, ja que les anteriors denúncies d'eventuals vulneracions decauen, i s'ha d'insistir en el fet que el Tribunal de Corts no ha valorat la presumpta sanció imposada en un expedient disciplinari, que encara no és ferm, sinó que ha valorat la conducta del recurrent en empara que va motivar la incoació d'un expedient disciplinari contra ell, per tal d'apreciar la seva conducta, la seva qualificació, i, en funció d'aquesta, la reducció de pena atorgada.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Daniel Rubio García contra l'aute del 28 de gener del 2022, dictat pel Tribunal de Corts, i contra l'aute del 16 de febrer del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
2. Declarar que no s'han vulnerat els drets a la jurisdicció, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut, a la defensa i al recurs en matèria penal, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, ni el dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució.
3. Imposar al recurrent les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 12 de maig del 2022.

Josep-D. Guàrdia Canela Jean-Yves Caullet

President

Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy

Magistrat

Magistrat

Dominique Rousseau